

Özel Yetenekli Öğrencilerde Fiziksel Aktivitenin Çok Yönlü Boyutlarının İncelenmesi

Serdar Uz

Müzik Öğretmeni

serdar_uz@hotmail.com, ORCID:0009-0004-1650-0244

Şakir Zeyrek

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

lagania@gmail.com, ORCID:0009-0006-6856-3511

Yılmaz Tunahan Altuntaş

Futbol Antrenörü

tunahanaltuntas@live.com, ORCID:0009-0005-4310-5647

Özet

Özel yetenekli öğrencilerin fiziksel aktiviteler konusunda desteklenmesi aşamasında daha çok kinestetik yolla öğrenenler, eğitim ve/veya doküsal öğrenme vasıtasıyla bunu yapma potansiyeline sahip üst düzey yetenek gösterebilmektedirler. Özel yetenekli öğrenciler fiziksel aktivite boyutuyla incelendiğinde şu alanların birinde ya da birden fazlasında mükemmel özellik sergiler. Fiziksel alan: Belirli bir spor veya aktivitede başarılı olmak için fizyolojik yatkınlık; fiziksel aktiviteleri gerçekleştirilmede yetkinlik ve uygunluk, vücudu konusunda güçlü farkındalık sahibidir. Sosyal alan: Liderlik, takım çalışması, girişkenlik ve benzeri özelliklerde mükemmel; başkalarının coşku ve tutkularını paylaşması isteği, yeteneğini göstermede özgüven sahibidir. Kişisel alan: Hevesli ve tutkulu, öz düzenleme kapasitesi yüksek, öz disiplin sahibi, zaman yönetimi becerileri güçlü, kendine inancı yüksek, hedef odaklı, meydan okuyabilen, mükemmel içsel ön gücü sahibi, kişisel olarak en iyiye ulaşmak için son derece motive olmuş ve becerilere hakim olmada hünerlidir. Bilişsel alan: Planlama becerisi üst düzey, fiziksel / sporla ilgili kavramları anlayan ve bilgi sahibi olan, baskı altında karar verebilme becerisi vardır. Yaratıcılık alanı: Zorluklara karşı akıcı, özgün ve duyarlı yanıtlar verir. Özel yetenekli öğrencilerin spor yetenek alanında sergiledikleri becerilerse şunlardır: Akranlarından daha gelişmiş çeviklik, denge ve koordinasyona sahip olmak. Doğuştan gelen bir özellik olan ve genelde «istisnai» sporcuları ayıran hızlı olmak. Hareketlerini akıcı, net ve doğru bir şekilde bir araya getirme yeteneği. Spor kurallarını veya aktiviteyi öğrenmeye yönelik alışılmadık bir ilgi ve bu alanda ustalık. Fiziksel becerilerde ustalaşmaya yönelik yüksek düzeyde isteklilik. Fiziksel beceri ve bilişsel yeteneğin kombinasyonunu spor/oyun/aktivite becerilerinde doğru zamanda doğru şekilde uygulama. Başkalarına yönelik olarak beceri veya kavramı öğretmeye ilgi. Spor veya aktivite bağlamında olağanüstü liderlik nitelikleri. Özel yetenekliler sadece iyi performans göstermekten gurur duymazlar, başkalarıyla aktif bir şekilde ilgilenir ve akranlara ve takım arkadaşlarına iyi oynamalarında yardımcı olurlar. Özel yetenekli öğrencileri fiziksel faaliyetlerde destekleyebilmek için; düzenli beden eğitimi faaliyetleri, düzenli bir aerobik programlar, akıllı tahta veya benzeri etkileşimli teknolojik donanımlarla yapılan destekler,

interaktif spor ve oyunlar, aktif katılımlı doğa gezileri, başkalarına fiziksel becerileri öğretme fırsatları tanıma, uygulayıcıların programlarında da (öğretmen sunumları ve öğrenci sunumları) multi medya kaynakları eklemek (bilgisayar, video, yazılım programları, sunumlar, görseller gibi) yararlı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Özel Yetenekli Öğrenciler, Fiziksel Aktivite

Investigation of the Multifaceted Dimensions of Physical Activity in Students with Special Abilities

Abstract

At the stage of supporting students with special abilities in physical activities, those who learn in a more kinesthetic way can demonstrate high-level abilities with the potential to do so through education and/or tactile learning. Students with special abilities exhibit excellent characteristics in one or more of the following areas when examined by the physical activity dimension. Physical area: physiological predisposition to succeed in a particular sport or activity; competence and fitness to perform physical activities, has a strong awareness of his body. Social area: Excellent in leadership, teamwork, initiative and similar characteristics; willingness to share the enthusiasm and passions of others, has self-confidence in showing his talent. Personal space: Enthusiastic and passionate, high self-regulation capacity, self-discipline, strong time management skills, high self-belief, goal-oriented, challenging, excellent inner front group owner, highly motivated to achieve personal best and skillful in mastering skills. Cognitive area: Planning ability is at a high level, understands and has knowledge of physical / sports-related concepts, has the ability to make decisions under pressure. Field of creativity: Gives fluent, original and sensitive responses to difficulties. The skills that students with special abilities exhibit in the field of sports talent are as follows: Having more advanced agility, balance and coordination than their peers. Being fast, which is an innate characteristic and usually distinguishes "exceptional" athletes. The ability to combine his movements fluidly, Decently and accurately. An unusual interest in learning sports rules or activities and mastery in this area. A high level of willingness to master physical skills. Applying the combination of physical skills and cognitive abilities in the right way at the right time in sports/game/activity skills. An interest in teaching a skill or concept to others. Outstanding leadership qualities in the context of sports or activity. Special talented people not only take pride in performing well, they actively engage with others and help peers and teammates to play well. In order to support students with special abilities in physical activities; regular physical education activities, regular aerobic programs, supports with smart boards or similar interactive technological equipment, interactive sports and games, nature trips with active participation, opportunities to teach physical skills to others, adding multi-media resources (such as computers, videos, software programs, presentations, visuals) can be useful in practitioners' programs (teacher presentations and student presentations).

Key Words: Special Ability, Special Ability Students, Physical Activity

Giriş

Günlük yaşamımızda iskelet kaslarının kullanımıyla yapılan ve enerji harcaması gerektiren her türlü hareket fiziksel aktivite olarak değerlendirilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014).

Fiziksel aktivite ve egzersiz çoğu kez birbirinin yerine kullanılsa da bu kavramlar eşanlamlı değildir. Fiziksel aktivite iskelet kaslarının kasılmasıyla üretilen ve dinlenik durumdan kalori gereksinimlerinde artışa neden olan herhangi bir bedensel hareket olarak tanımlanır (ACSM, 2022).

Yapılan fiziksel aktiviteler yoğunluklarına bakımından üç kategoriye ayrılır. Bunlar düşük

düzeyde orta düzeyde ve yüksek düzeyde fiziksel aktivitedir. Düşük yoğunlukta yapılan fiziksel aktivitelerde nefes alma ve kalp atım sayısında dinlenme değerinin biraz üzerinde olma ve çok az çaba gerektirme durumu olan günlük aktiviteler söz konusudur (Can ve ark., 2014).

Örneğin; ev işleri ve yavaş tempoda yürüyüş, vb. Orta yoğunlukta fiziksel aktivitede ise, nefes almada ve kalp atım sayısında normalden daha fazla olma durumu, kasların zorlanması ve sonuçta orta dereceli çaba gerektiren aktiviteler bulunur. Aktivite esnasında kişinin konuşabildiği fakat şarkı söyleyemediği durumlardır.

Örneğin; hızlı yürüme, düşük tempoda koşu, dans etme, ip atlama, yüzme, masa tenisi oynama, yavaş tempoyla bisiklet sürme vb. aktiviteleri içerir. Yüksek yoğunlukta fiziksel aktivitede ise, nefes alma ve kalp atım sayısında normalden çok daha fazla olma hali veya kasların daha fazla zorlanması, çok fazla çaba gerektiren aktiviteler söz konusudur.

Özel Yetenek

Özel yeteneğin yalnızca IQ'ya (Intelligence Quotient) dayalı tanımını artık hem alan uzmanları hem de özel yetenekli çocuğa sahip olanlar hem de eğitimciler tarafından çok fazla kabul görmemektedir. Bir çocuğun gelişmesi ve öz yeterliliğini geliştirmesi için sosyal ve duygusal faktörler ele alınmalıdır. Özel yetenekli öğrenciler çeşitli alanlarda yüksek başarı kabiliyetine sahiptir, ayrıca bu özel yetenekliler zihinsel, sanatsal veya liderlik kapasitesi, yaratıcılık gibi farklı alanlarda veya çeşitli akademik alanlarda akranlarından ileri düzey performans sergiler (Neihart vd., 2022).

Bu yetenekleri geliştirmek için okulda normalde sağlanamayan hizmetlere ve faaliyetlere ihtiyaç duyabilirler. Özel yeteneklilerin buldukları eğitim ortamında kendilerine has özellikleri önemsinmediğinde ve gerekli davranışsal ve eğitimsel düzenlemeler yapılmadığında sorun yaşanabilme ihtimali söz konusudur (Çitil ve Ataman, 2018).

Özel yeteneklilerin ailesi, sağlık durumu, kişiliği ve zeka düzeyi çocukların hepsi için sosyal-duygusal yaşamlarında önemli destekleyici bileşenlerdir. Birçok durumda uygun ev ve okul ortamları ile desteklenen özel yetenekli çocuklar akranlarına göre daha uyumlu ve daha sağlıklı karakter yapıları geliştirirler (Saranlı ve Metin, 2012).

Yapılan araştırmalar sonucunda özel yeteneklilerin akranlarına kıyasla benzer düzeyde arkadaşlık ilişkileri ve sosyal uyuma sahip olduklarını görülmüştür (Oğurlu, 2010). Motivasyonel, zihniyet, aidiyet, yalnızlık, mükemmeliyetçilik, yaşam doyumunu ve benlik saygısı açısından üstün zekalı ve üstün zekalı olmayan öğrencilerin sosyal duygusal özelliklerinin farklılık gösterdiği bilinmelidir (Pfeiffer vd., 2023).

Toplumda özel yetenekliler eğitiminin önemsinmesi ayrıca yeteneğin desteklenmesiyle bireyin potansiyelini en üst düzeyde kullanmasına fırsat verilerek özel yeteneklilerin mutluluğunu arttırırken, ülke kalkınmasına da katkı sağlanması mümkün olabilecektir (Pfeiffer vd., 2023).

Gelişimsel özellikleri açısından yaşlılarından farklılık gösteren özel yetenekliler, kendilerini gerçekleştirme yolculuğunda desteklendikleri ölçüde, güçlü motivasyonları ile toplumdaki diğer bireyleri de etkileyebilecek, toplumun gelişimi açısından itici bir güç olabileceklerdir. Özel yetenekliler alanındaki uygulamaların; bireyden başlayarak ailede, toplumda ve nihai olarak ülke genelinde nicelik ve nitelik olarak sınırlı olduğu görülmüştür (TBMM, 2012).

Özel yetenekli çocuklar, ebeveynlerinden ve öğretmenlerinden sosyal destek almak isterler. Çocuğun destek beklentisi ölçüsünde duygusal desteğe prim vermek; sevginin gösterilmesi, empati ve güven önemlidir. Ebeveynler genellikle çocuklarının karşılaştığı güçlüklerin kaynağını okuldaki zorluklar olarak görürken öğretmenler ise ailedeki sorunların buna neden olduğunu düşündüklerini göstermektedir (Wright-Scott, 2018).

Özel Yetenek Alanları

TDK (2022)'nin zeka tanımı incelendiğinde; insanın akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, düşünme, yargılama ve sonuç çıkarabilme yeteneklerinin tamamı, feraset, dirayet, olarak tanımlanmaktadır. Yetenek kavramını incelendiğinde ise bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kudret kabiliyet ve son olarak istidat olarak ifade edilir.

Gardner ve Renzulli (1999) gibi özel yetenekliler alanının uzmanlarınca çoklu zeka, üçlü halka gibi modellerle üstün zeka kavramını açıklanmıştır. Uzun yıllar Türkçe yayınlarda ve alan yazında üstün zekâ kavramını kullanılmış ancak 2023 yılından bu yana özel yetenek kavramını kullanılmaya başlamıştır.

Özel yetenekli birey; liderliğe ilişkin kapasitede önde olan akranlarına göre öğrenme hızı yüksek olan, sanat, belirli akademik alanlarda üst düzey yeteneğe sahip, yaratıcılık, geniş ve farklı ilgi alanları olan, soyut fikirleri anlayabilen ve bir ya da birden fazla alanda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren birey şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2022b).

BİLSEM'ler ise eğitimlerine örgün eğitim kurumlarında devam eden özel yeteneklilerin; genel zihinsel yetenek alanı, görsel sanatlar yetenek alanı veya müzik özel yetenek alanlarından birinden veya birkaçından tanınması yapılan bu özel yeteneklilerin, öncelikle tanılandıkları alanlardaki yeteneklerini geliştirerek ve nihai olarak da kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını desteklemek amacıyla kurulmuş destek eğitim kurumlarıdır (MEB, 2022 a).

Gagné (2023) üstün yetenekliliği, eğitimsiz doğal malzemelere sahip olmak ve bunları kullanmak olarak tanımlamaktadır. Bilişsel potansiyel dâhil olmak üzere zihinsel işleyişin en az bir alanında yetenekli olmak veya kas ve motor dâhil olmak üzere yaratıcı, sosyal ve algısal veya fiziksel alanlarda bireyin yaşıtları arasında ilk %10'luk dilime yerleşmesi halidir. Bu bireyler yüksek potansiyelli olarak da bilinmektedirler (Pfeiffer vd., 2023).

Özel yetenekli çocuklar ve tipik gelişim gösteren çocukların yaşam kaliteleri, davranışsal, ruhsal sorun alanları, sosyal duygusal ve aile işlevselliklerinin karşılaştırıldığı bir çalışmanın sonuçları, özel yeteneklilerin sağlığı açısından risk ihtimalinin olduğu düşünülmektedir. Önlem olarak özel yeteneklilerin yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde, tüm gelişim alanları açısından sağlıklı yetişkinler olabilmesi için, erken dönemde tanılama, uygun eğitim ortamı hazırlanması, duygusal ihtiyaçlarının rehberlik desteği sağlanması, ebeveynlerle birlikte eğitimcilerin de bilgilendirilmesi önemlidir (Eren ve ark., 2018).

Özel yeteneklilerin sahip oldukları yetenekler zamanla gelişebilir ve ilerleme gösterir, burada çevresel ve içsel faktörler arasındaki etkileşim oldukça önemlidir. Özel yetenek, birey akademik, teknik, bilim ve teknoloji, sanat, sosyal, hizmet, yönetim/satış, ticari faaliyetler veya atletizm ve spor gibi alanlarda akranlarından farklılaştırır. Bununla birlikte, gelişim sürecindeki zorluklar, bu yeteneklerin zaman zaman istenilen düzeyde performansa yansımaya engel olabilir (Sak, 2020).

Özel yetenekli çocuklar ve aileleriyle çalışmak için öncelikle çocukların özelliklerini tanımak önemlidir. Bu özellikler, onları akranlarından farklı kılan yüksek düzeyde duyarlılık, duygu durum yoğunluğu, asenkron gelişim ve ahlaki kaygılar olarak gözlemlenebilir (Fornia ve Frame, 2001).

Ebeveynlerin sosyal ve zihinsel olarak duygusal gelişimlerini desteklemeleri özel yetenekli çocukların kendilerini nasıl yorumladıklarını etkiler. On aileyle yapılan nitel bir çalışmaya göre Özel yeteneklilikle ilgili zihinsel bir çerçevenin olmayışı aileler için en önemli sorunlardandır. Ebeveynlerin özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal yönlerini desteklemek için kapsamlı bir program ihtiyacı vardır (Solow, 1995).

Akademik olarak özel yeteneklilerin algıladıkları kişilerarası ilişki durumlarına bakıldığında özel yetenekli ergenlerin kişiler arası yeterlik ve akran ilişkileri algıları akran ilişkilerini başlatma, biçimlendirme ve sürdürme yeteneklerine ilişkin genel olarak olumludur. Cinsiyete göre ise kızların erkeklere göre sosyal benlik algısı farklılaşırken akademik alanda özellikle sözel bölümde zorluk yaşayanların akran ilişkilerinde zorluklarla karşılaşma olasılığı daha yüksek olmaktadır (Lee ve ark., 2012).

Alan yazında gifted, talented, ve gifted/talented kavramları bazen belirsiz ya da tanımlanmamış grupları açıklamada değişimli olarak kullanılmaktadır. Başka bir tanım da zihinsel olarak üstünler için kullanılmaktadır. Bu öğrenciler; standardize edilmiş zekâ testlerinde ortalamanın en az iki standart sapma üzerinde puan alanlardır. Bu öğrenciler; başarı testlerinde, özellikle matematik ve okuma alanlarında akranlarından en az iki sınıf üstünde puan alır (MEB, 2018a).

ABD’de yayımlanan Marland (1972) raporuna göre özel yetenekliler belirtilen alanlardan birinde ya da bazılarında üst düzey performans gösteren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği, genel zihinsel yetenek, liderlik yeteneği, özel akademik yetenek, görsel ve gösteri sanatlarında yetenek ve psiko motor yetenek gibi alanlardır (MEB, 2018a).

2018-2023 Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı incelendiğinde genelde literatürde “üstün” kelimesi kullanılmasına karşın bu planda kelimeye karşılık gelen ve daha az kategorize edici olduğu düşünülen “özel” kelimesi tercih edilmiştir (MEB, 2023).

Bu doğrultuda üstün zekâ, üstün yetenek kavramları sonraki MEB çalışmalarında, yayınlarında ve yazışmalarında özel yetenek şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada da alıntı, atıf yapılan ve çalışmacıların yayınlarındaki kullandıkları kavramlar haricinde, çalışmanın genelinde özel yetenek kavramı kullanılmıştır.

Özel yeteneklilik potansiyelleri nedeniyle akranlarından belirgin açılardan farklılıklara sahip olan öğrenciler çoğunlukla birden fazla alanda üst düzey performans sergileyebilir. Bunlar arasında

kolay ve çabuk öğrenme, yüksek zihinsel enerji, detayları öğrenme isteği, araştırmaya ilgi, akıcı dil ve konuşma becerisi, özellikle ilgi alanlarında uzun süreli ve yoğun dikkat, farklı ve çeşitli ilgi alanlarına sahip olma, gözlemci olma, yüksek duyarlılık seviyesi, mizah becerisinde farklılık, hafızalarının güçlü olması, tümevarım yeteneğinin güçlü olması, eleştirel düşünme, aşırı soru sorma, yüksek düzeyde merak, yeni orijinal fikirlere sahip olma, başladıkları işi başarıyla bitirme isteği, liderlik yapma arzusu, detaylardan hoşlanma, soyut düşünme becerisi sayılabilir (MEB, 2018a).

Özel yeteneklilerde bilişsel özelliklerin gerek aileler gerekse çevresi tarafından öncüllemesi bazen sosyal duygusal özelliklerinin geri planda bırakılmasına hatta bazen de yok sayılmasına neden olabilmektedir. Öyle ki bazı durumlarda aileler öğretmenler bu öğrencilerin her şeyle her durumda başa çıkabilecekleri, kendini güçlü hissetme konusunda da akranlarından ayrışabilecekleri kanaati taşırlar. Bu nedenle sosyal duygusal açıdan güçlüklerle karşılaştıklarında baş edebilmek için destekleyici faktörler bir kez daha önem kazanmaktadır (Pfeiffer ve ark., 2023).

Özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal özellikleri incelendiğinde bunlardan bazıları; yeni ortamlara hızlı uyum sağlama, yaşlılarıyla değil yaşça büyüklerle sohbet etme isteği, akranlarına göre farklı, bazen anlaşılmakta zorlanılan mizah anlayışı, empatik açıdan başarılı olma, yaşlılarına göre davranışlarında uygunluk, çevresinde olanlara karşı aşırı duyarlı olması, çevresinde olup bitene karşı duygusal anlamda yoğun hislere sergilemesi, davranışlarını sergilerken rahat hareket etmeleridir (MEB, 2018a).

Özel Yeteneklilerde Fiziksel Aktivitenin Boyutları

Özel yetenekli öğrencilerin fiziksel aktiviteler konusunda desteklenmesi aşamasında daha çok kinestetik yolla öğrenenler, eğitim ve/veya dokunsal öğrenme vasıtasıyla bunu yapma potansiyeline sahip üst düzey yetenek gösterebilmektedirler. Özel yetenekli öğrenciler fiziksel aktivite boyutuyla incelendiğinde aşağıdaki alanların birinde ya da birden fazlasında “mükemmel” özellik sergiler (Lutostanski, 2018).

Fiziksel alan: Belirli bir spor veya aktivitede başarılı olmak için fizyolojik yatkınlık; fiziksel aktiviteleri gerçekleştirmede yetkinlik ve uygunluk, vücudu konusunda güçlü farkındalık

sahibidir.

Sosyal alan: Liderlik, takım çalışması, girişkenlik ve benzeri özelliklerde mükemmel; başkalarının coşku ve tutkularını paylaşması isteği, yeteneğini göstermede özgüven sahibidir.

Kişisel alan: Hevesli ve tutkulu, öz düzenleme kapasitesi yüksek, öz disiplin sahibi, zaman yönetimi becerileri güçlü, kendine inancı yüksek, hedef odaklı, meydan okuyabilen, mükemmel içsel ön gücü sahibi, kişisel olarak en iyiye ulaşmak için son derece motive olmuş ve becerilere hakim olmada hünerlidir.

Bilişsel alan: Planlama becerisi üst düzey, fiziksel / sporla ilgili kavramları anlayan ve bilgi sahibi olan, baskı altında karar verebilme becerisi vardır.

Yaratıcılık alanı: Zorluklara karşı akıcı, özgün ve duyarlı yanıtlar verir.

Özel yetenekli öğrencilerin spor yetenek alanında sergiledikleri beceriler: (Elliot ve ark. 2023).

- Akranlarından daha gelişmiş çeviklik, denge ve koordinasyona sahip olma.
- Doğuştan gelen bir özellik olan ve genelde «istisnai» sporcuları ayıran hızlı olmak.
- Hareketlerini akıcı, net ve doğru bir şekilde bir araya getirme yeteneği.
- Spor kurallarını veya aktiviteyi öğrenmeye yönelik alışılmadık bir ilgi ve bu alanda ustalık.
- Fiziksel becerilerde ustalaşmaya yönelik yüksek düzeyde isteklilik.
- Fiziksel beceri ve bilişsel yeteneğin kombinasyonunu spor/oyun/aktivite becerilerinde doğru zamanda doğru şekilde uygulama.
- Başkalarına yönelik olarak beceri veya kavramı öğretmeye ilgi.
- Spor veya aktivite bağlamında olağanüstü liderlik nitelikleri.
- Özel yetenekliler sadece iyi performans göstermekten gurur duymazlar başkalarıyla aktif bir şekilde ilgilenir ve akranlara ve takım arkadaşlarına iyi oynamalarında/yapmada yardımcı/destek olma isteği.
- Bir ya da birden fazla sporda mükemmel olma.
- Aktif /pratik katılımı içeren araç/gereç kullanımından veya bu tür derslerden zevk alma.
- Bir şeyi bir kez yaptıktan sonra nasıl yapılacağına dair olağanüstü hafızaya sahiplik.
- Üst düzey motorik koordinasyona sahip olma.

Özel yetenekli öğrencileri fiziksel faaliyetlerde destekleyebilmek için; düzenli beden eğitimi faaliyetleri, düzenli bir aerobik programlar, akıllı tahta veya benzeri etkileşimli teknolojik donanımlarla yapılan destekler, interaktif spor ve oyunlar, aktif katılımlı doğa gezileri, başkalarına fiziksel becerileri öğretme fırsatları tanıma, uygulayıcıların programlarında da (öğretmen sunumları ve öğrenci sunumları) multi medya kaynakları eklemek (bilgisayar, video, yazılım programları, sunumlar, görseller gibi) yararlı olabilir.

Sonuç

Özel eğitim desteği gerektiren çocuklarda yapılacak olan aktivitelerde; sağlıklı benlik kavramının gelişimi, fiziksel ve motorik uygunluk, motor becerilerde gelişim, sosyal yeterlilik, serbest zaman becerileri geliştirme, zorluklarla baş etme, oyun becerileri kazanma ve yaratıcılığı geliştirmek amaçlanmaktadır (Morris ve Schulz, 1989).

Amacı yüksek düzeyde yetenekli ve bilgi birikimine sahip 9. sınıf beden eğitimi öğrencilerinin öğrenme deneyimlerini incelemek olan konuyla ilgili yapılan bir çalışmada öğrencilerin öğrenme düzeylerini nasıl geliştikleri ve ilerledikleri ayrıca bunu deneyimlerini nasıl en üst düzeye çıkarabilecekleri incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler fiziksel aktivite sırasında eğitimden, öğrenmeden ve konudan gerçekten zevk almalarına rağmen ihtiyaçlarının tam anlamıyla karşılanmadığını ifade etmişlerdir.

Öğrenciler genellikle yetersiz uyarılmış hissetmiş ve daha büyük zorluklar talep etmişlerdir ayrıca her zaman müfredat, ders programı ve öğretim uygulamalarının gereksinimlerini karşılamadığına dair genel bir düşünceleri vardır (Jenkins, 2010).

BİLSEM'deki özel yeteneklilerin beden eğitimi dersi ile öğretmeni kavramlarına ilişkin görüşlerini tespit etmek için yapılan çalışmanın sonuçlarına göre özel yeteneklilerin beden eğitimi dersi ile öğretmenine dair olumlu algıya sahip oldukları bulunmuştur. Bu durum özel yeteneklilerin fiziksel aktiviteye karşı olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir (Yılmaz ve Güven, 2022).

Kaynakça

Akgül, S. (2019). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Öz-Yeterliklerinin Matematik Başarılarını Yordama Gücü. *Ekev Akademi Dergisi*, 7: 481 - 496.

Aktürk, Ü., Aylaz, R. (2023). Bir İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Öz Yeterlilik Düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4:177,183.

Alemdağ, S. (2018). Spor Bilimleri Alanıyla İlgili Bilimsel Dergilerde Yayınlanan Makalelerin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20: 24-31.

Bağatarhan, T., Nazlı, S. (2023). Ebeveyn eğitim programının annelerin ebeveynlik öz-yeterliklerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 13:66-88.

Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.

Başar, S., Sarı, İ. (2018). Düzenli Egzersizin Depresyon, Mutluluk Ve Psikolojik İyi Oluş Üzerine Etkisi. *İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD)*, 5:25-34. e-ISSN: 2148-6786.

Can, M., Cantez, E.K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk, Psikolojik Sağlık ve Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 4:61-76.

Çelik, K.A. (2021). Psikolojik İhtiyaç Doyumu İle İyi Oluş Arasında Akademik Öz-Yeterlik Akademik Motivasyon Ve Akış Yaşantılarının Aracı Rolü. Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (2010). *Global Recommendations On Physical Activity For Health*. WHO Press.

Elliott, T. (2023). *Handbook for Teachers: Gifted and Talented Students*. Newfoundland and Labrador Department of Education.

Elmas, L., Bahadır, Z. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Düzeyleri ile Psikolojik İyi Oluş Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SPORTIVE*,4:1-17.

Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi - Kavramlar İlkeler Teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.

Kundu, A. (2022). A Discourse on Cultivating Socio-emotional Well-being of Students and Teachers in School. *Education.etma*,01:02.

Lee, S.Y. (2012). Academically Gifted Students Perceived Interpersonal Competence and Peer Relationships. *Gifted Child Quarterly* 56:90–104.

Makama, J.A. (2019). The effectiveness of psychoeducation on psychological wellbeing of adolescents in Jos South. *LGA of Plateau State*. 10:197– 201.

Margaret, M.B. (2017) Promoting social and emotional well-being in schools. *Health Education*, 117:434-451, <https://doi.org/10.1108/HE-11-2023-0057>.

MEB (2023). *Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2023 - 2017*. Ankara: MEB yayınları.

MEB (2018a). *Özel Yetenekli Öğrencim Var*. Ankara: MEB yayınları.

MEB (2018b). *Ortaokullar için Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB yayınları.

Memmert, D. (2006). Self-Controlled Practice of Decision-Making Skills. *Perceptual and Motor Skills*, 103: 879-882.

Nayır, F. (2017). The Relationship between Student Motivation and Class Engagement Levels. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17: 59-78.

Oğurlu, Ü., Yaman, Y. (2023). Guidance needs of gifted and talented childrens parents. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 3: 81-94.

Öksüzler, O. (2010). İlköğretimde Başarıyı Etkileyen Faktörler: Bir Sıralı Lojit Yaklaşımı. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 47:93-103.

Özdemir, C.B. (2019). Lise Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Öztürk, F., Şahin, S.K. (2007). Spor Yapan ve Yapmayan 9–13 Yaş Grubu Bireylerin Sosyal Yetkinlik Beklentisi Puanlarının Karşılaştırılması. *İlköğretim Online*, 6:469– 479.

Rinn, N.A. (2006). Effects of a Summer Program on the Social Self-Concepts of Gifted Adolescents. *The Journal of Secondary Gifted Education*.

Saraçoğlu, S., Yıldırım, K. (2019). Üstün Yetenekli Öğrenciler İle Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Fen Öz-Yeterliklerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi. *Manas Journal of Social Studies*, 8:1625-1640. 10.33206/mjss.498886.

Satman, C.M. (2018). Fiziksel Aktivite: Bilinenin Çok Ötesi. *Spormetre*, 16:158-178. DOI: 10.1501.

Şahin, M.M. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite ve Duygu Durumlarının İncelenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman bilimi Dergisi - USEABD*, 8:13-23. DOI: 10.18826/useabd.1093887.

Telef, B., Karaca, R. (2023). Ergenlerin Öz-Yeterliklerinin ve Psikolojik Semptomlarının İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8:499- 518.

Vardarlı, G. (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Genel Öz yeterlik Düzeylerinin Yordanması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir, Türkiye.

Yarar, F. (2021). Üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite düzeyinin akademik öz-yeterlik, anksiyete ve stres üzerine etkisinin incelenmesi. *Pam Tıp Dergisi*, 14:548-554.

Yıldırım, Ö., Çelikkol, A.K. (2019). Bilim Ve Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık, Öz-Yeterlik Ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. VI. Ulusal Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Kongresi. Kongre Bildiri Kitabı.